

Nr 64.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till aktieteckning i Aktiebolaget Ceaverken.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition (bil. 31, punkt 7) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Aktieteckning i Aktiebolaget Ceaverken å kapitalbudgeten under fonden för statens aktier för budgetåret 1952/53 beräkna ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 69, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 1 februari 1952, föreslagit riksdagen att till Aktieteckning i Aktiebolaget Ceaverken för budgetåret 1952/53 under kapitalbudgeten, fonden för statens aktier, anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

Tillverkning av röntgenfilm och annan fotografisk materiel, främst för sjukvårdens behov, äger i Sverige endast rum vid Aktiebolaget Ceaverken. Detta bolag var ursprungligen ett enskilt företag. Kungl. Maj:t föreslog emellertid 1943 års riksdag, att staten skulle förvärva bolagets aktier. I anledning härav framhöll riksdagen, att utsikterna att sedan fredsförhållanden inträtt bedriva rörelsen med vinst fingo betecknas som ytterst små. Av beredskapsskäl fann riksdagen sig dock böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag.

Frågan om bolagets fortsatta verksamhet förelades därefter 1946 års riksdag. Riksdagen erinrade då, att bolaget uppnått ett betydande tillverkningsresultat och att dess produkter i stort sett kunde mäta sig med motsvarande utländska fabrikat. Då bolaget syntes ha vissa förutsättningar att även under fria marknadsförhållanden kunna hävda sig i konkurrens med utländska företag, borde bolaget beredas möjlighet att fortsätta sin verksamhet under någon tid. Härigenom skulle erfarenheter under fredsförhållanden kunna vinnas till stöd för ett senare bedömande av driften i fortsättningen. Riksdagen anvisade därför medel för ökning av aktiekapitalet m. m.

Till följd av förändringarna i det handelspolitiska läget under 1947 reducerades importen av röntgenfilm och Ceaverkens produktion visade sig behövlig för att täcka landets behov av röntgenfilm. Vid denna tidpunkt framfördes vissa anmärkningar mot bolagets röntgenfilm. Riksdagens år 1949 församlade revisorer underströko, att beredskapssynpunkterna alltjämt voro synnerligen betydelsefulla, och ansågo det högst angeläget, att

Ceaverken genom ökad forskning och förbättrad tillverkning sattes i stånd att höja röntgenfilmens kvalitet.

Resultaten av det forsknings- och utvecklingsarbete, som efter 1946 års rekonstruktion genomförts av bolaget, ha nu börjat framträda. Sålunda har, framhåller departementschefen, icke blott bolagets kapacitet avsevärt ökat utan även kvaliteten på produkterna förbättrats därhän, att den numera anses fullt tillfredsställande ur medicinsk synpunkt. Bolagets försäljningssiffror ha under 1951 kraftigt stegrats och verksamheten syntes enligt departementschefen under detta år ha lämnat ett gott ekonomiskt resultat. Även om normala handelsförhållanden ännu icke i alla avseenden inträtt, ha likväl enligt departementschefens mening sådana erfarenheter vunnits, att frågan om bolagets fortsatta verksamhet kan bedömas.

Från bolagets sida har nu framhållits, att den under senaste tiden uppnådda produktionskapaciteten icke i längden kan bibehållas, om bolaget ej erhåller en viss förbättring i fråga om lokaler och maskinutrustning. Bolaget har därför lagt fram fyra alternativa förslag till utbyggnad, medförande en kostnad av respektive 1,3, 3,6, 4,2 och 9 miljoner kronor.

Departementschefen har vidare framhållit, att vid ett ställningstagande till bolagets verksamhet beredskapsskålen fortfarande komme i förgrunden. Härjämte borde dock beaktas att utvecklingen av bolagets verksamhet ur kommersiella synpunkter varit sådan att bolaget nu borde anses som ett normalt långtidsföretag. Den föreliggande utredningen visade, att bolagets kapacitet vid en utbyggnad enligt alternativ 1 torde vara tillräcklig för att täcka sjukvårdens behov, under det att de militära kraven icke i full utsträckning kunde tillgodoses. Detta skulle emellertid kunna ske enligt de övriga alternativen, av vilka de med 3 och 4 betecknade jämväl innefattade viss tillverkning i bergum.

Någon nedgång i fråga om tillverkningens omfattning eller kvalitet har departementschefen ansett icke böra äga rum. En viss utbyggnad har under sådana omständigheter ansetts nödvändig. Departementschefen har icke någon erinran mot de av bolagsstyrelsen i alternativ 1 i denna del gjorda beräkningarna och förordar därför, att ett belopp av 750 000 kronor beräknas för investeringar i byggnader och maskiner. I samband därmed har framhållits, att dessa investeringar icke utgöra hinder för en eventuellt fortsatt utbyggnad enligt något av alternativen 2—4.

Ehuru bolagets räntabilitet i hög grad förbättrats har den växande omfattningen av verksamheten medfört vissa likviditetssvårigheter. Bolaget har således varit nödsakat att taga upp ett tillfälligt banklån och begära förhöjd checkräkningskredit. Departementschefen har därför ansett sig böra tillstyrka det i alternativ 1 ävenledes framlagda förslaget om höjning av driftskapitalet med 550 000 kronor.

Det av departementschefen förordade kapitaltillskottet (750 000 + 550 000 =) 1 300 000 kronor har ansetts böra ställas till bolagets förfo- gande genom höjning av aktiekapitalet.

Under remissbehandlingen har erinrats om riskerna för driftsavbrott så

länge bolaget endast har en gjutmaskin. Det syntes, framhåller departementschefen, få ankomma på bolagsstyrelsen att överväga, huruvida bolagets resurser framdeles medgiva att ytterligare en sådan maskin anskaffas. Departementschefen har därvid förutsatt, att dylik anskaffning företages endast om den är förenlig med en bibehållen sund likviditetsställning.

Departementschefen har slutligen framhållit, att bolagets forskningsverksamhet varit av stor betydelse och även i fortsättningen borde bedrivas med intensitet. Huruvida liksom hittills särskilt anslag på riksstaten till sådan verksamhet borde utgå efter budgetåret 1952/53, då de nu föreslagna investeringarna i huvudsak torde vara genomförda, syntes dock böra omprövas. Då bolaget numera finge betraktas som ett normalt affärsföretag, kunde det ifrågasättas, om icke forskningsverksamheten helt borde finansieras av bolaget. Detta gällde dock närmast sådan forskning, som vore avsedd att tjäna som underlag för bolagets produktion.

Utskottet. Utöver vad i propositionen upplysts har utskottet under hand införskaffat vissa uppgifter i ärendet från landstingens inköpscentral och sjukvårdsberedskapsnämnden.

Även om för bolagets fortsatta bestånd beredskapssynpunkterna alltjämt komma i förgrunden, synes dock bolaget i betraktande av utvecklingen av dess verksamhet under de senaste åren numera ha ett i kommersiellt avseende mera fast underlag.

Med hänsyn till vad i ärendet framkommit synas jämväl enligt utskottets mening skäl tala för att bolagets nuvarande tillverkning bibehålles. Den ökade produktionen har emellertid medfört överbelastning av lokaler och utrustning samt en stark förslitning av maskinparken. Med anledning härav erfordras viss utbyggnad samt förnyelse av maskinutrustningen. Av de av bolagsstyrelsen framlagda fyra förslagen för dylik utbyggnad anser utskottet åtminstone i nuvarande läge övervägande skäl tala för det med alternativ 1 betecknade. Utskottet vill alltså tillstyrka detsamma, vilket innebär ett medelstillskott av 750 000 kronor.

Utvidgningen av verksamheten har i förening med penningvärdeförsämringen medfört en minskning av bolagets likviditet. Utskottet finner sig därför böra som en ytterligare stödåtgärd tillstyrka, att driftskapitalet i enlighet med det likaledes i alternativ 1 framlagda förslaget höjes med 550 000 kronor.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att det sålunda förordade sammanlagda kapitaltillskottet av 1 300 000 kronor bör ställas till bolagets förfogande genom höjning av aktiekapitalet.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att bolagets forskningsverksamhet även i fortsättningen bör bedrivas med intensitet. Huruvida liksom hittills särskilt anslag på riksstaten till sådan verksamhet bör utgå efter budgetåret 1952/53, då de nu föreslagna investeringarna i huvudsak torde vara genomförda, synes, såsom departementschefen även förutsatt, dock böra omprövas. Det kan jämväl enligt utskottets mening ifrågasättas, om icke forskningsverksamheten, närmast sådan forskning, som är avsedd

att tjäna som underlag för bolagets produktion, helt bör finansieras av bolaget.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må till *Aktieteckning i Aktiebolaget Ceaverken* för budgetåret 1952/53 under fonden för statens aktier anvisa ett investeringsanslag av 1 300 000 kronor.

Stockholm den 28 mars 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Näs-gård, fröken Andersson, herrar Leander, Gillström, Eric Ericson, Pålsson, Näsström, Sundelin, Birger Andersson, Axel Andersson, Lundgren, Edvin Thun och Bergman; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Lindholm, Rubbestad, Ståhl, Åkerström, Johansson i Mysinge, Kollberg, Thapper, fröken Elmén, herrar Birke, Gustafsson i Stockholm och Karlsson i Olofström.
